

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL KARŞILAŞTIRMA DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Mehmet BİLBEK, Cem Yoksuler YILMAZ

Çukurova Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adana.

Geliş Tarihi: 13.03.2014

Kabul Tarihi: 24.09.2014

Özet: Bu araştırma Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal karşılaştırma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan tarama modeli bir çalışmadır. Çalışmaya Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nun 3 farklı bölümünde (Beden Eğitimi Öğretmenliği, Spor Yöneticiliği, Antrenörlük) öğrenim gören toplam 567 öğrenci (208 kadın ve 357 erkek) katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 22.41 ± 2.74 'tür ($\bar{x}_{kadın} = 21.65 \pm 2.40$; $\bar{x}_{erkek} = 22.86 \pm 2.84$). Çalışmada veri toplamak amacı ile Gilbert ve ark. tarafından geliştirilen ve Şahin ve Durak tarafından Türkçeye adapte edilen Sosyal Karşılaştırma Ölçeği-SKÖ kullanılmıştır. Araştırma bulguları, kadın ve erkek öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeyleri açısından anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgulara göre kadın öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksek, yani daha olumludur. Bununla birlikte, akademik başarı düzeyi yüksek öğrenciler, düşük öğrencilere kıyasla kendilerini sosyal karşılaştırma açısından daha olumlu değerlendirmişlerdir. Ancak, araştırma bulguları öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeylerinin bölümlerine, gelirlerine, aktif spor yapma durumlarına, hobiye sahip olma durumlarına, bir arkadaş grubuna dahil olma durumlarına, aile yanında ya da uzakta yaşama durumlarına, bölümden memnuniyet düzeylerine ve istedikleri bölümü seçme özgürlüklerine göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Sonuç olarak, elde edilen bulgular doğrultusunda beden eğitimi ve sporun bireylerin benlik algılarının olumlu yönde gelişmesine katkı sağladığı düşünülmekte ve bu nedenle yaşamın her alanında beden eğitimi ve spora yönelik faaliyetlerin yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Kendilik Algısı, Sosyal Karşılaştırma, Sosyal Kendilik Algısı, Spor

EXAMINATION OF SOCIAL COMPARISON LEVELS OF STUDENTS MAJORING IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS WITH REGARD TO DIFFERENT VARIABLES

Abstract: This research is a descriptive study to determine whether social comparison levels of physical education and sports majors vary by various variables. Totally 565 students (208 female and 357 male) studying at 3 different departments (Physical Education Teacher Education, Sport Management and Coaching) of the School of Physical Education and Sports participated in the study. The mean age of the sample was 22.41 ± 2.74 years ($\bar{x}_{Female} = 21.65 \pm 2.40$; $\bar{x}_{male} = 22.86 \pm 2.84$). The Social Comparison Scale-SCS, developed by Gilbert et al. and culturally adapted into Turkish by Şahin and Durak, was used as a data collection tool in the study. Results demonstrated significance difference between female and male students in terms of their social comparison levels. In addition, high achieving students made more positive social comparison compared to low achieving students. However, any significant difference in students' social comparison levels in terms of department, income, participation in sports, having hobby, belonging to social circle, residence condition, satisfaction in the department, and willpower in the choice of department. In conclusion, participation in physical activities and sports believed to lead an increase in social perception and it is recommended to increase provision of adequate physical activity and sports facilities in the society.

Key Words: Physical Education, Self Perception, Social Comparison, Social Self Perception, Sport.

* 8. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Kongresi'nde (2013) Sözel Bildiri olarak sunulmuştur

GİRİŞ

Bireylerin zaman zaman kendileri ile ilgili bir fikre ulaşmak istediklerinde kendilerini başkaları ile kıyaslama yoluna gittiklerinden yola çıkılarak Festinger (1954) tarafından Sosyal Karşılaştırma Kuramı ortaya atılmış ve “sosyal karşılaştırma” bireylerin başkaları ile kıyaslandığında kendisini çeşitli boyutlarda nasıl gördüğüne ilişkin algısı olarak tanımlanmıştır (1). Bu kuram kapsamında bireylerin kendilerini başkaları ile karşılaştırırken “yukarı” ya da “aşağı” doğru karşılaştırma yoluna gittikleri; yukarı doğru yapılan karşılaştırmalarda bireyin kendisini kendinden daha üstün başka bireylerle karşılaştırdığı, aşağı doğru olan karşılaştırmalarda ise bireyin kendisini daha aşağı seviyede olan bireylerle karşılaştırdığı belirtilmiştir (1). Süreklilik arzeden kişisel ve diğer değerlendirme-ler ışığında yapılan bu karşılaştırmalar sonucunda birey kendi sosyal ve kişisel değerini (çekicilik, başarı, zeka vb.) belirleme yoluna gitmektedir.

Sosyal karşılaştırmannın nedenleri konusunda çeşitli varsayımlar olsa da, Corcoran ve ark. (2011) insanların kendilerini karşılaştırma yoluna gitme nedenlerinin “güdülenme” odaklı olduğunu belirtmişlerdir (2). Bireyler sağlam (değişmez) ve hatasız bir görünümde olmak istediklerinden, kendi özellikleri ve yeterliklerine yönelik bilgi ve geribildirime ihtiyaç duymaktır. Ancak sözü edilen bu özellikler ve yeterliklere yönelik bilgi her zaman ulaşılabilir ve objektif olmamaktadır. Bu nedenle diğer bireylerle karşılaştırma kaçınılmaz hale gelmektedir. Bireylerin kendilerini kimlerle karşılaştırdığının da sayısız yanıtı vardır. Bu kişiler arkadaşlar, aile bireyleri, sanatçılar, sporcular ya da hiç tanışılmayan kişiler olabilmektedir (2). Örneğin kendi atletik yeterliklerini karşılaştırmak isteyen bir birey, bu karşılaştırmayı aile bireylerinden biri ile, arkadaşlarından biri ile, popüler bir sporcu ile ya da medyada yalnızca resmini gördüğü biri ile yapabilir. Ancak burada yapılan karşılaştırmannın olumlu etkisini görmek için, karşılaştırma yapılan bireyin atletik özelliklerinin karşılaştırmayı yapan bireyin atletik özelliklerine benzer özellikler taşıması gereklidir. Çünkü bireyin kendisini, kendi atletik yeterliklerinin çok altında bir bireyler karşılaştırma yoluna gitmesi, bireye kendi atletik özellikleri hakkında bir bilgi sağlamayacak ve gelişimine olumlu katkısı olmayacaktır. Bununla birlikte araştırmacılar bireyin kendisine yönelik olumlu görünüm algısı geliştirme isteği sonucunda kendisini, kendisinden daha aşağı düzeyde yeterli

sahip bireylerle karşılaştırdığını da belirtmektedir. Ancak kişisel gelişim ihtiyacına bağlı olarak, bireylerin kendilerini daha ileri düzeydeki bireylerle karşılaştırma yoluna gitmesinin sıklıkla görüldüğü vurgulanmaktadır (2).

Sosyal karşılaştırma bireyin yaşamında sıklıkla yaptığı ve bireyin kendisi ile ilgili düşüncelerini, hislerini ve güdülerini etkileyen ve bireyin davranışını etkileyen bir süreçtir. Bireylerin sosyal kaygı düzeyleri ve çeşitli değişkenlerle ilişkisine yönelik çeşitli araştırmalar yapılmış ve yapılmaktadır. Örneğin Sezer ve Oğuz (2010), üniversitenin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeylerini bazı değişkenler (cinsiyet, yaşanılan yer, sigara kullanma durumu, alkol kullanma durumu, sınıf düzeyi, anne-baba öğrenim düzeyi, kardeş sayısı ve gelir düzeyi) açısından incelemiş ve sosyal karşılaştırma puanlarının cinsiyete, yaşanılan yere ve sınıf düzeyine göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koymuştur (3). Bir başka araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar da üniversiteye hazırlanan öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeylerinin cinsiyete, gelir durumuna ve üniversite giriş sayısına göre değiştiğini göstermiştir (4). Lise öğrencileri ile yapılan çalışmada ise, öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeylerinin sınıf düzeyine ve öğrencilerin sosyo-ekonomik durumuna göre değişkenlik gösterdiği ortaya konmuştur (5). Yine lise öğrencileri ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeylerinin cinsiyete ve algılanan demokratik (düşük-orta-yüksek düzeyde demokratik) anne baba tutumu ve algılanan otoriter (düşük-orta-yüksek düzeyde otoriter) anne baba tutumuna göre değişiklik gösterdiği bulunmuştur (6). Spor alanında sosyal karşılaştırma ile ilgili yapılan kısıtlı araştırmalardan bir tanesi Berkem (2001) tarafından dalış sporu alanında yapılmıştır (7). Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, dalış eğitimi almak için başvuran kursiyerler ve uzun süredir dalış sporu yapan ve eğitmen olan bireylerin sosyal karşılaştırma düzeyleri farklılık göstermiştir. Dalış eğitmenlerinin sosyal karşılaştırma düzeyleri kursiyerlere oranla daha yüksek bulunmuştur (7).

Sosyal karşılaştırmayı etkileyen faktörler arasında, özellikle ergenlik ve gençlik döneminde ortaya çıkan ve ilerleyen yaşlarda da devam eden vücut imgesine yönelik kaygılar yer almaktadır. Hatta bu tür kaygıların okul öncesi döneme kadar inmiş olduğu da yapılan çalışmalarla ortaya kon-

muştur. Bu kaygıların odağında genellikle kilo ve vücut şekli bulunurken, erkekler kaslı, kadınlar ise ince olma yönünde beklenti içine girerler. Bu beklentileri körükleyen ana kaynak medya olmakla birlikte arkadaş çevresi, aile ve toplum baskısı da önemli etkenler arasında yer almaktadır. Vücut imgesine bağlı olarak bireyler, özellikle erkekler, uzunluk, hız, kuvvet, dayanıklılık gibi spor ortamında sporcunun başarısını doğrudan etkileyen özelliklerini sosyal karşılaştırma yaparken kullanmaktadır (8). Sporcuların kendilerini karşılaştırmalarının, onların performans gelişimlerine katkı sağladığı belirtilmiş ve özellikle performans açısından üst düzeyde bulunan sporcuların yukarı, aşağı ve lateral olmak üzere çeşitli yönlerde karşılaştırma yaptıkları ortaya konmuştur. Ancak karşılaştırmaların daha üst düzey performans temel alınarak yapılması elit sporcular açısından hem çok belirgin hem de akılda kalması kolay bir hedefe yönelmelerine neden olmakta ve onların performanslarını arttırmaktadır. Bununla birlikte, geçmişte yaptıkları hataları temel alarak içinde buldukları performansı karşılaştıran sporcuların da daha düşük performans sergiledikleri de bulunmuştur (9).

Bireyler sosyal etkileşimin bir sonucu oluşan karşılaştırmalara bağlı olarak benliklerini geliştirirler. Ancak, bireylerin çeşitli ortamlarda, okul, spor, iş vb., sosyal karşılaştırmalar yapması olumlu ya da olumsuz sonuçlara neden olabilir. Bu sonuçlara bağlı olarak sosyal karşılaştırmaların, bireyin olumlu ya da olumsuz benlik geliştirmesi üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. Bireylerin kendi kişiliğine ilişkin kanılarının toplamı, kendini tanıma ve değerlendirme biçimi olan benlik algısını etkileyen çeşitli etkenlerden bir tanesi de beden eğitimi ve spordur. Beden eğitimi ve sporun bireylerin fiziksel gelişimlerine katkısı yanında olumlu kişilik geliştirmeleri üzerinde de etkisi vardır. Beden eğitimi ve spor alanında eğitim gören bireylerin kendilerini diğer bireylerle karşılaştırırken ne tür

bir yön izledikleri (olumlu-olumsuz) konusunda yapılmış çalışma yok denecek kadar azdır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Katılımcılar

Araştırmanın evrenini, 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılı Güz döneminde Çukurova Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nun Beden Eğitimi Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören tüm öğrenciler oluştururken; örneklemini ise "kolayda örnekleme" yöntemi ile belirlenen, veri toplama işlemi esnasında derslikte bulunan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 208 kadın ($\bar{x}_{\text{yaş}}= 21.65\pm 2.40$), 357 erkek ($\bar{x}_{\text{yaş}}= 22.86\pm 2.84$) olmak üzere toplam 565 öğrenci ($\bar{x}_{\text{yaş}}= 22.41\pm 2.74$) oluşturmuştur (Tablo 1).

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama amacı ile araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile Gilbert ve ark. (1991) tarafından kişilerin kendilik algılarını ölçmek amacı ile iki kutuplu 5 özellik içerecek biçimde hazırlanan "Sosyal Karşılaştırma Ölçeği (SKÖ) – Social Comparison Scale (SCS)" kullanılmıştır (10, 11, 12). Ölçek Şahin ve Şahin (1992) tarafından Türkçe uyarlamasının yapımı aşamasında bir özellik daha eklenerek (başarısız-başarılı) 6 maddelik ve son olarak 1994 yılında Şahin ve Durak tarafından bazı maddelerin eklenmesi ile 18 maddelik bir ölçek haline getirilmiştir. 1-6 arasında puanlanan Likert tipi ölçekte yüksek puanlar olumlu, düşük puanlar ise olumsuz benlik algısını ifade etmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 108, en düşük puan ise 18'dir. Şahin ve ark. (1993) bir çalışmalarında

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet ve bölümlerine göre dağılımı

Bölüm	Cinsiyet		Toplam
	Kadın	Erkek	
Beden Eğitimi Öğretmenliği	59	103	162
Antrenörlük	95	167	262
Spor Yöneticiliği	54	87	141
Toplam	208	357	565

SKÖ'nin Cronbach alfa değerini .89 olarak bulmuştur (13). Bu çalışmada ise alfa değeri .90 olarak ortaya çıkmıştır.

Veri Toplama İşlemi

Bu çalışmada kullanılan SKÖ 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılı Güz döneminde uygulanmıştır. Ölçek uygulanmadan önce Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ders programı incelenmiş ve uygun ders saatleri belirlenmiştir. Belirlenen derslerin öğretim elemanlarına ölçek hakkında bilgi verilmiş ve öğretim elemanlarından uygulama için izin istenmiştir. Aynı şekilde öğrencilere de uygulanmadan önce ölçek hakkında bilgi verilmiş ve çalışmaya katılmaya karar verecek öğrencilerin cevaplamalarını içten ve samimi bir şekilde yapmalarının önemi vurgulanmıştır. Öğrencilere ayrıca verecekleri cevapların gizliliği tutulacağı ve yalnızca araştırma kapsamında kullanılacağı söylenmiştir. Ölçek sadece çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Kişisel bilgi formu ve SKÖ ile toplanan verilerin analizinde SPSS 11.5 istatistik paket programı kullanılmıştır. Ölçek ve kişisel bilgilerle ilgili verilerin çözümlenmesinde Mann Whitney U, Kruskal Wallis, *t*-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nun farklı bölümlerinde (Beden Eğitimi Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği) öğrenim gören öğrencilerin SKÖ puanları arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile uygulanan tek-yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları katılımcıların SKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur, [$F(2, 558) = 1.30, p = .27$]. Bu bulgulara göre beden eğitimi öğretmenliği ($\bar{x} = 86.65, SS = 15.10$), antrenörlük ($\bar{x} = 88.84, SS = 13.50$) ve spor yöneticiliği ($\bar{x} = 87.34, SS = 14.28$) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin SKÖ puanları birbirine yakın olmakla birlikte yüksektir (Tablo 2). Bununla birlikte öğrencilerin sınıflarına göre SKÖ puanları arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile uygulanan ANOVA sonuçları 1. sınıf ($\bar{x} = 89.86, SS = 13.69$), 2. sınıf ($\bar{x} = 86.53, SS = 15.88$), 3. sınıf ($\bar{x} = 86.99, SS = 14.32$) ve 4. sınıf ($\bar{x} = 88.38,$

$SS = 11.94$) öğrencilerinin SKÖ puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya koymadığını göstermiştir, [$F(3, 557) = 1.59, p = .19$] (Tablo 2). Başarı düzeyleri zayıf, orta ve iyi olan öğrencilerin SKÖ puanları arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile uygulanan ANOVA analizi, istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymuştur, [$F(2, 558) = 7.10, p = .001$]. Farkın kaynağını ortaya koymak için uygulanan Tukey testi başarı düzeyi "zayıf" ($\bar{x} = 83.43, SS = 12.11$) ve "orta" ($\bar{x} = 86.86, SS = 13.96$) olan öğrencilerin SKÖ puanlarının başarı düzeyi "iyi" ($\bar{x} = 91.00, SS = 14.55$) olan öğrencilerin SKÖ puanlarından anlamlı derecede düşük olduğunu ortaya koymuştur (Tablo 2). Aileleri farklı gelir seviyesine (1000 ve altı, 1001-3000, 3001 ve üzeri) sahip öğrencilerin SKÖ puanlarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile uygulanan Kruskal Wallis testi analiz sonuçları, aile geliri 1000 ve altında ($Md. = 90, n = 287$), 1001-3000 arasında ($Md. = 90, n = 250$) ve 3001 ve üzerinde ($Md. = 92, n = 20$) olan öğrencilerin SKÖ puanları arasında fark olmadığını ortaya koymuştur, [$\chi^2(2) = 2.82, p = .25$] (Tablo 2).

Araştırmaya katılan kadın ve erkek öğrencilerin SKÖ puanları arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan bağımsız *t*-testi analizi, kadın öğrencilerin ($\bar{x} = 89.61, SS = 13.18$) erkek öğrencilere ($\bar{x} = 86.82, SS = 14.64$) oranla SKÖ puanlarının istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğunu ortaya koymuştur, [$t(559) = 2.26, p = .02$]. Aktif olarak spor yapan ($\bar{x} = 89.11, SS = 14.14$) ve yapmayan ($\bar{x} = 86.93, SS = 14.17$), hobiye sahip olan ($\bar{x} = 88.35, SS = 14.15$) ve olmayan ($\bar{x} = 85.29, SS = 14.11$), ailesinin yanında ikamet eden ($\bar{x} = 88.05, SS = 14.28$) ve ailesinden ayrı ikamet eden ($\bar{x} = 87.22, SS = 13.87$), öğrenim gördüğü bölümden memnun olan ($\bar{x} = 88.60, SS = 14.08$) ve memnun olmayan ($\bar{x} = 86.05, SS = 14.32$), öğrenim gördüğü bölümü isteyerek seçen ($\bar{x} = 88.36, SS = 13.99$) ve istemeden seçen ($\bar{x} = 86.06, SS = 14.77$) öğrencilerin SKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacı ile uygulanan bağımsız *t*-testi sonuçları anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur ($p > .05$). Bununla birlikte, yapılan analiz sonuçları belirli bir arkadaş grubu olan ($Md. = 90, n = 497$) ve olmayan öğrencilerin ($Md. = 89, n = 63$) SKÖ puanları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığını ortaya koymuştur, [$U = 13337.50, z = -1, 92, p = .06$] (Tablo 3).

Tablo 2. Katılımcıların SKÖ puanlarının çeşitli değişkenler açısından analiz sonuçları

	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Bölüm					
Beden Eğitimi Öğretmenliği	159	86.65	15.10		
Antrenörlük	262	88.84	13.50	1.30	.27
Spor Yöneticiliği	140	87.34	14.28		
Toplam	561				
Sınıf					
1. Sınıf	134	89.86	13.69		
2. Sınıf	150	86.53	15.88	1.59	.19
3. Sınıf	158	86.99	14.32		
4. Sınıf	119	88.38	11.94		
Toplam	561				
Başarı Düzeyi					
Zayıf	40	83.43	12.11		
Orta	354	86.86	13.96	7.10*	.001
İyi	167	91.00	14.55		
Toplam	561				
	<i>N</i>	<i>Med.</i>	χ^2	<i>p</i>	
Aile Geliri					
1000 ve altı	287	90			
1001-3000	250	90	2.82	.25	
3001 ve üzeri	20	92			
Toplam	557				

*p<.05**Tablo 3. Katılımcıların SKÖ puanlarının çeşitli değişkenler açısından analiz sonuçları**

	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Cinsiyet					
Kadın	206	89.61	13.18		
Erkek	355	86.82	14.64	2.26*	.02
Toplam	561				
Aktif spor yapma					
Spor Yapan	255	89.11	14.14		
Spor Yapmayan	301	86.93	14.17	1.80	.07
Toplam	556				
Hobiye sahip olma					
Hobisi Olan	468	88.35	14.15		
Hobisi Olmayan	89	85.29	14.11	1.87	.06
Toplam	557				
İkamet durumu					
Aile Yanı	424	88.05	14.28		
Aileden Ayrı	137	87.22	13.87	.59	.55
Toplam	561				
Bölümden memnuniyet					
Evet	389	88.60	14.08		
Hayır	170	86.05	14.32	1.95	.05
Toplam	559				
Bölüm seçimi					
İsteyerek	435	88.36	13.99		
İstemeden	125	86.06	14.77	1.60	.11
Toplam	560				
	<i>N</i>	<i>Med.</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Arkadaş durumu					
Arkadaş Grubu Olan	497	90.00			
Arkadaş Grubu Olmayan	63	89.00	13337.5	-1.92	.06
Toplam	560				

*p<.05

TARTIŞMA

Araştırma sonuçları Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nun Beden Eğitimi Öğretmenliği, Antrenörlük ve Spor Yöneticiliği Bölümleri'nde öğrenim gören öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymuş; cinsiyet ve akademik başarı düzeyi değişkenleri açısından da öğrencilerin SKO puanları arasında fark ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgular kadın öğrencilerin sosyal karşılaştırma puanlarının erkeklerle kıyaslandığında daha yüksek, yani daha olumlu, olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan çeşitli çalışmalarda da kadın ve erkekler arasında sosyal karşılaştırma açısından farklılıklar olduğu rapor edilmiştir. Sezer ve Oğuz'un (2010) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada cinsiyet açısından sosyal karşılaştırma puanları kadınlar lehine farklı bulunmuştur (3). Benzer şekilde Sayiner ve ark. da (2007) üniversite öğrencilerinin sosyal karşılaştırma düzeylerine yönelik yaptıkları çalışmada, kadın öğrencilerin "başarılı" özelliğini, erkek öğrencilerin ise "cesur" özelliğini kendilerini karşılaştırırken daha fazla oranda seçtiklerini belirtmiştir (14). Bu seçimleri araştırmacılar, öğrencilerin Türk toplumunun özellikleri göz önüne alındığında, kızlar açısından üniversite öğrencisi olma durumunun "başarılı" olma algısını ortaya koyduğu; toplumsal beklentiler göz önüne alındığında ise erkekler açısından "cesur" olma algısını ortaya koyduğu şeklinde açıklamışlardır (14). Yine üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada Sezer ve Oğuz (2010) kadın ve erkek öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeyleri arasında kadınlar lehine anlamlı fark bulmuş ve bu durumun kadınların okullaşma oranı ile ilişkili olduğunu vurgulamıştır (3). Kadın öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeyi açısından erkeklerle karşılaştırıldığında daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalardan bir diğeri Arslantaş ve Adana (2010) tarafından, üniversite eğitimi nedeni ile göç yaşayan öğrencilerle yapılan çalışmada ortaya konmuştur (15). Cinsiyet açısından sosyal karşılaştırmayı inceleyen araştırmalar, fiziksel görünüş göz önüne alındığında, sosyal karşılaştırmının sözel yorumlar ve rastlantısal benlik algısından daha fazla önem taşıdığını ortaya koymuştur (16). Ayrıca, yüksek düzeyde yapılan yukarı doğru ve aşağı doğru karşılaştırmalar da yine yüksek düzeyde beden memnuniyetsizliği ve yeme bozuklunun yordayıcısı olarak rapor edilmiştir (16). Fisher ve ark. (2002) da yaptıkları araştır-

mada vücut görüntüsü ve sosyal karşılaştırma arasındaki ilişkiyi incelemiş ve kadınların daha çok kilo odaklı, erkeklerin ise kas odaklı karşılaştırmalar yaptıklarını ortaya koymuşlardır (17). Bu çalışmada elde edilen bulguların da, kadın katılımcıların beden eğitimi ve spor alanında kendilerini çeşitli biçimlerde (bölüme giriş sınavını başarı ile tamamlama, çeşitli spor dallarında aktif sporcu olma vb.) kanıtlamış olmalarından kaynaklı olarak benlik algılarının erkeklere oranla daha yüksek olmasına neden olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, Sosyal Karşılaştırma Kuramı kapsamında daha önce de belirtildiği gibi, çalışmaya katılan erkek katılımcıların olumlu benlik imgelerini geliştirmek istemeleri nedeni ile kendilerini sosyal karşılaştırma açısından olumsuz değerlendirmelerine neden olmuş olabilir.

Bu çalışmada bir arkadaş grubuna dahil olan ve olmayan öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeyleri benzerlik göstermiştir. Ancak, bireylerin arkadaşlıkları ve benlik ilişkisini inceleyen araştırmalar, bireylerin benlik saygısı arttıkça arkadaşlık ilişkilerinin olumlu yönde artacağını ortaya koymuştur (18). İnsan sosyal bir varlıktır ve bireylerin yaşantısında sosyal ilişkiler büyük önem taşımaktadır. Demirtaş (2003) da bireylerin kendilerini değerlendirirken varacakları sonucun, bağlı buldukları grubu ne kadar olumlu algıladıklarına bağlı olarak değişeceğini belirtmiştir (19). Ayrıca bireyin, bağlı bulunduğu grubun görüşlerini benimsemeye ve dünyayı diğer grup üyeleri gibi görmeye eğilimli olduğu vurgulanmaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular her ne kadar arkadaş grubuna dahil olup olmama durumunun bireylerin sosyal karşılaştırma puanını etkilemediğini ortaya koymuş olsa da, elde edilen ortalama puanların yüksek olması, bu durumun katılımcıların beden eğitimi ve spor kültürü ile iç içe olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Bu çalışmada ortaya çıkan bulgulara göre akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrenciler, sosyal karşılaştırma yaparken kendilerini, akademik başarı düzeyi düşük olan öğrencilere kıyasla daha olumlu değerlendirmişlerdir. Bu bulguları destekler biçimde Dijkstra ve ark. (2008) bireylerin kendilerini arkadaşları ile karşılaştırırken yukarı doğru karşılaştırdıklarını ve bu durumun da onların akademik gelişimlerine olumlu etkisi olduğunu belirtmişlerdir (20). Bu bulgular ayrıca beden eğitimi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve resim

öğretmenliği bölümü öğrencilerinin sosyal karşılaştırma düzeylerini inceleyen Bilbek'in (2012) bulguları ile de örtüşmektedir (21). Bilbek (2012) de akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeylerinin de, akademik başarı düzeyi düşük öğrencilerle kıyaslandığında daha yüksek (olumlu olduğunu) ortaya koymuştur (21). Beden eğitimi ve spor alanında, katılımcıların aldıkları dersler teori ve uygulamaya yönelik işlenmektedir. Özellikle uygulamalı derslerde başarılı olmak bir anlamda fiziksel üstünlüğü de beraberinde getirdiğinden, bu fiziksel üstünlüğün de sonucunun ders notlarına yansımından ötürü akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin sosyal karşılaştırma puanlarının akademik başarı düzeyi düşük olan öğrencilere oranla daha olumlu olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada, öğrencilerin cinsiyetleri ve akademik başarı düzeyine göre sosyal karşılaştırma düzeylerinin farklılık gösterdiği, ancak öğrencilerin bölümlerine, sınıflarına, aile gelirlerine, aktif spor yapma yapmama, hobiye sahip olup olmama, ikamet durumuna, öğrenim gördükleri bölümden memnuniyet durumlarına ve öğrenim gördükleri bölümü isteyerek seçip seçmeme durumlarına göre sosyal karşılaştırma düzeylerinin farklılık göstermediği ortaya konmuştur. Buna benzer değişkenlerin incelendiği ve farklı bulguların elde edildiği çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin Sezer ve Oğuz (2010), üniversite öğrencilerinin sosyal karşılaştırma düzeylerini incelediği araştırmada, öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeylerinin sınıf değişkenine göre farklılık gösterdiğini; 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sosyal karşılaştırma puanlarının 1. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarına oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (3). Bununla birlikte aynı çalışmada, bizim çalışmamızın bulgularına paralel olarak farklı gelir düzeyine sahip öğrencilerin sosyal karşılaştırma puanlarının değişiklik göstermediği de bulunmuştur (3). Erözkan (2004) da lise öğrencilerinin sosyal karşılaştırma puanlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemiş ve 3. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sosyal karşılaştırma puanlarının, 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (5). Bu bulgular, üniversite örneklemleri ile yapılan bu çalışmanın bulguları ile farklılık göstermektedir. Erözkan (2004) yine bu çalışmanın bulgularından

farklı olarak, yüksek sosyoekonomik düzeyi olan lise öğrencilerinin sosyal karşılaştırma puanlarının, orta ve düşük sosyoekonomik düzeyi olan öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulmuştur (5). Benzer şekilde Sezer (2010) de, aile gelir düzeyi yüksek olan bireylerin sosyal karşılaştırma ortalama puanlarının aile geliri daha düşük olan bireylerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (6). Üniversite eğitimi nedeni ile göç yaşayan öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeylerini inceleyen Arslantaş ve Adana (2010) da, gelir düzeyi gider düzeyinden az olan öğrencilerin sosyal karşılaştırma düzeylerini, gelir düzeyi gider düzeyinden fazla olan öğrencilere oranla düşük (olumsuz) olarak bulmuştur (15).

SONUÇ

Bu çalışmada elde edilen bulgular Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal karşılaştırma düzeylerinin çeşitli değişkenlere bağlı olarak değiştiğini ya da değişmediğini ortaya koymuş olsa da, genel olarak öğrencilerin sosyal karşılaştırma yaparken kendilerini olumlu değerlendirdikleri, bunun nedeni olarak da, beden eğitimi ve sporun olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Çalışmada incelenen değişkenlerin sosyal karşılaştırma açısından beden eğitimi ve spor ortamındaki etkisinin daha fazla araştırma yapılarak incelenmesi önerilmektedir. Beden eğitimi ve sporun bireyin kendini değerlendirme ve olumlu sonuçlara ulaşma açısından çeşitli çalışmalarla olumlu etkisinin belirlenmesi, üniversite düzeyinde beden eğitimi ve spora yönelik derslerin içerilmesine olanak sağlayacaktır. Ayrıca öğrencilerin arkadaş grupları ile yapılabilecek çeşitli etkinliklere katılımlarını sağlayacak çeşitli ortamların üniversite kapsamında sunulması, öğrencilerin olumlu benlik gelişmelerine de yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Festinger LA. (1954): *Theory of Social Comparison Processes*. Human Relations, 7 (117), 117-140, 1954.
2. Corcoran K, Crusius J, Mussweiler T. (2011): *Social Comparison: Motives, Standards, and Mechanisms*. In D. Chadee (Ed.), *Theories in Social Psychology* (pp. 119-139). Oxford, UK: Wiley-Blackwell.
3. Sezer Ö, Oğuz V. (2010): *Üniversite Öğrencilerinde Kendilerini Değerlendirmelerinin Ana Baba Tu-*

- tumları ve Bazı Sosyo Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 18(3), 743-758.
4. Ünsal-Barlas G, Karaca S, Onan N, Işıl Ö. (2010): *Üniversite Sınavına Hazırlanan Bir Grup Öğrencinin Kendilik Algıları Ve Ruhsal Belirtileri Arasındaki İlişki*. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 1 (1), 18-24.
  5. Erözkan A. (2004): *Lise Öğrencilerinin Sosyal Karşılaştırma ve Depresyon Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Muğla Üniversitesi SBE Dergisi, 13, 1-18.
  6. Sezer Ö. (2010): *Ergenlerin Kendilik Algularının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7 (1), 1-19.
  7. Berkem M. (2001): *Dalış Sporü Eğitim Süreci İçindeki Öğrencilerle Eğitimcilerin Ruhsal Farklılıkları*. Klinik Psikiyatri, 4, 38-41.
  8. Smolak, L., "Body Image Development in Childhood", In Thomas F. Cash and Linda Smolak (Eds.), *Body Image: A Handbook of Science, Practice, and Prevention, 2nd Edition*, (2nd ed., pp. 67-75), New York, USA: Guilford.
  9. Gotwals, J., Wayment, H.A., "Evaluation Strategies, Self Esteem, and Athletic Performance", *Current Research in Social Psychology*, 8 (6), p.p. 84-101, 2002.
  10. Gilbert P, Allan S, Trent D. (1991): *A Social Comparison Scale: Psychometric Properties and Relationship to Psychopathology*. Personality and Individual Differences, 19 (3), 293-299.
  11. Şahin NH, Şahin N. (1992): *Adolescent Guilt, Shame and Depression in Relation to Sociotropy and Autonomy*. World Congress of Cognitive Therapy, June 17-21, Toronto, Canada.
  12. Şahin NH, Durak A. (1994). *Kısa Semptom Envanteri: Türk Gençleri İçin Uyarlanması*. Türk Psikolojü Dergisi, 9 (31), 44-56.
  13. Şahin NH, Durak A, Şahin N. (1993): *Sosyal Karşılaştırma Ölçeği: Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.
  14. Sayiner B, Savaşan E, Sözen D, Köknel Ö. (2007): *Yüksek Öğretim Gençliğinin Benlik Algısının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: İstanbul Ticaret Üniversitesi Örneği*. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (11), 253-265.
  15. Arslantaş H, Adana F. (2010): *Üniversite Eğitimi Nedeni İle Geçici Göç Yaşayan Öğrencilerin Kendilik Alguları*. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 13 (3), 17-22.
  16. Bailey SD, Ricciardelli LA. (2010): *Social Comparisons, Appearance Related Comments, Contingent Self-Esteem and Their Relationships with Body Dissatisfaction and Eating Disturbance among Women*. Eating Behaviors, 11 (2), 107-112.
  17. Fisher E, Dunn M, Thompsom JK. (2002): *Social Comparison and Body Image: An Investigation of Body Comparison Processes using Multidimensional Scaling*. Journal of Social and Clinical Psychology, 21 (5), 566-579.
  18. Tutar H, Altınöz M, Çakıroğlu D. (2009): *İşgörenlerin Kendilik Algularının Bireysel Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 489-496.
  19. Demirtaş HA. (2003): *Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavram ve Varsayımlar*. İletişim Araştırmaları, 1 (1), 123-144.
  20. Dijkstra P, Kuyper H, van der Werf G, Buunk AP, van der Zee YG. (2008): *Social Comparison in the Classroom: A Review*. Review of Educational Research, 78 (4), 828-879.
  21. Bilbek M. (2012): *Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu İle Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Benlik Algısı Cısından Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Tez No 319640.